

PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA NARKOMANII DLA MIASTA KONINA NA LATA 2011 - 2015

... u podstaw włączenia się w subkulturę narkomanów leżą te same mechanizmy, które decydują o włączeniu się w jakąkolwiek inną grupę społeczną: potrzeba kontaktu, nawiązania więzi emocjonalnej, potrzeba zidentyfikowania się z grupą, która daje akceptację ...

Podstawą prawną działań związanych z przeciwdziałaniem narkomanii jest ustawa z dnia 29 lipca 2005 roku o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.). Główne kierunki działań określone są w projekcie Krajowego Programu Przeciwdziałania Narkomanii na lata 2011 – 2016. Przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gmin i stanowi część lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Pojęcie **narkomania** używane jest w Programie zgodnie z definicją przyjętą w art. 4, pkt 11 powołanej ustawy, która brzmi: „stałe lub okresowe używanie w celach innych niż medyczne środków odurzających lub substancji psychotropowych albo środków zastępczych w wyniku czego może powstać lub powstało uzależnienie od nich.”

Analizy danych statystycznych i wyników badań ankietowych z zakresu problematyki narkotyków i narkomanii wykazują zahamowanie trendu wzrostowego problemu, a przynajmniej wyraźne zmniejszenie dynamiki tego wzrostu. Jednak nadal znaczna część młodzieży podejmuje inicjację narkotykową.

Ostatnie opublikowane ogólnopolskie badania ESPAD, dotyczące kontaktów młodzieży z substancjami psychoaktywnymi przeprowadzono w 2007 roku. Badano uczniów trzecich klas gimnazjów i drugich klas szkół ponadgimnazjalnych. Wyniki badania wskazują na znacznie wyższy poziom rozpowszechnienia używania substancji legalnych, niż nielegalnych. Zwraca uwagę wysoki odsetek uczniów, którzy kiedykolwiek używali leków uspakajających lub nasennych bez zlecenia lekarskiego (7, 1% młodszej grupy i 9,0% starszej grupy). Częściej po te leki sięgają dziewczęta. Wśród substancji nielegalnych relatywnie najwyższym rozpowszechnieniem cechują się konopie indyjskie. W ciągu ostatnich 12 miesięcy (tzw. aktualne używanie) używało ich blisko 11% uczniów w wieku 15 - 16 lat i 17,4% uczniów w wieku 17 – 18 lat. Na trzecim miejscu wśród uczniów z młodszej grupy znajdują się substancje wziewne (3,5%) a w starszej grupie amfetamina używana przez 4,4% badanych.

Od kilku lat mamy do czynienia z relatywnie nowym zjawiskiem jakim jest używanie tzw. dopalaczy, które dotyczy ok. 3,5% badanej młodzieży szkół ponadgimnazjalnych (badania „Młodzież” przeprowadzone przez CBOS w 2008 roku).

Polska młodzież dość dobrze rozpoznaje szkody, jakie mogą wyrządzić narkotyki, ma jednak raczej liberalny stosunek do używania marihuany. Dorośli Polacy również mają świadomość ryzyka związanego z używaniem substancji psychoaktywnych (zwłaszcza przez dzieci i młodzież), nie godzą się na legalizację konopi indyjskich, optują za zdelegalizowaniem tzw. dopalaczy.

Zgodnie z wynikami badań szacowana liczba osób używających narkotyki problemowo w Polsce wynosi pomiędzy 100 tys. – 125 tys., w tej grupie znajduje się od 25 tys. do 29 tys. osób uzależnionych od opiatów. W 2007 roku liczba osób leczonych w placówkach

stacjonarnych z powodu uzależnienia wyniosła 15 125 osób, zaś w placówkach ambulatoryjnych 24 954 osoby. Z przeprowadzonych badań wynika, że populacja osób pozostających poza systemem leczenia jest ponad sześć i pół razy większa od tych w leczeniu.

Badania przeprowadzone przez Instytut Psychiatrii i Neurologii w 2009 roku wskazują, że grupę najliczniej reprezentowaną w leczeniu stacjonarnym stanowią osoby nadużywające substancji mieszanych i nieokreślonych (od 30,9% w 1997 r. do 63,2% w 2007 r.).

Istnieje pozytywna korelacja pomiędzy długością pozostawania w systemie opieki i leczenia a poprawą stanu zdrowia i funkcjonowania społecznego osób uzależnionych. Stąd ważne jest by oferta lecznicza była zróżnicowana i opierała się na zweryfikowanej naukowo skuteczności.

ROZDZIAŁ I

SYTUACJA EPIDEMIOLOGICZNA W KONINIE

W 2009 roku do Poradni Leczenia Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych oraz do Poradni Leczenia Uzależnień i Współuzależnień przy ul. Wojska Polskiego 33 w Koninie, z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych innych niż alkohol, zgłosiły się ogółem 198 osób – mieszkańców Konina. Ponieważ w leczeniu ambulatoryjnym zmieniła się sprawozdawczość trudno jest przeanalizować w/w populację pod kątem wieku czy kategorii używanych substancji. Z wywiadów z terapeutami uzależnień wynika jednak, że ci pacjenci to w zdecydowanej większości ludzie młodzi oraz, że zwykle używają kilku środków np. marihuany, amfetaminy, LCD, ekstazy, grzybków halucynogennych. W 2010 roku zarówno w konińskich poradniach uzależnień, jak i w Punkcie Konsultacyjnym MONAR zaczęli zgłaszać się pacjenci, którzy używają tzw. dopalaczy (łącznie kilkanaście osób). Zwykle używają oni oprócz tych środków także alkoholu lub marihuany.

W Poradni Leczenia Uzależnień przy ul. Wyszyńskiego 1 w 2009 roku, z powodu zaburzeń spowodowanych używaniem środków psychoaktywnych innych niż alkohol, leczyły się 3 osoby (przedział wiekowy 25 – 37 lat). W Oddziale Odwykowym WSzZ w Koninie leczyła się jedna osoba uzależniona od narkotyków (kanabinole) w wieku 24 lata.

W Poradni Terapii Uzależnień i Współuzależnienia przy ul. Chopina 23 A w 2009 roku leczyło się 15 osób uzależnionych od narkotyków (wszystkie te osoby miały rozpoznane uzależnienia mieszane). Jedna osoba nie miała ukończonych 18 lat, 9 osób mieściło się w przedziale wiekowym 19 - 29 lat, 5 osób – powyżej 30 roku życia.

Do Punktu Konsultacyjnego prowadzonego w Koninie przez stowarzyszenie MONAR w 2009 roku zgłosiło się 17 osób z problemem narkotykowym (były to osoby młode, najstarsza – 24 lata) oraz 30 osób z rodzin z problemem narkotykowym (najczęściej byli to rodzice). Cztery osoby skierowano do stacjonarnego ośrodka leczenia uzależnień. Dzięki bliskiej współpracy Punktu Konsultacyjnego z ośrodkiem terapii długoterminowej w Nowolipsku pacjenci z terenu Konina praktycznie natychmiast uzyskują termin terapii.

W 2009 roku Komenda Miejska Policji w Koninie stwierdziła 455 przestępstw narkotykowych na terenie miasta (w 2008 roku 140 przestępstw). Wskaźnik wykrywalności w tej kategorii przestępstw wynosi 99,2. Konińskiej policji znanych jest 58 osób uzależnionych zamieszkałych na terenie Konina. Miejscem ich spotkań są puby, dyskoteki, czasami klatki schodowe. Dane policyjne również potwierdzają, że narkotykiem najbardziej popularnym w Koninie jest marihuana. W 2009 roku 27 osób nieletnich popełniło 46 czynów karalnych z ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Najczęściej zatrzymywano osoby nieletnie, które popełniały przestępstwo z art. 62 ust. 1 i 3 (posiadanie środków odurzających lub substancji psychotropowych) ustawy o przeciwdziałaniu narkomanii. Ponieważ narkotyki są jednym z niekwestionowanych czynników kryminogennych policja podejmuje szereg działań profilaktycznych, w tym edukację rodziców, nauczycieli, młodzieży. W 2009 roku Komenda Miejska Policji w Koninie przeprowadziła 65 spotkań z nauczycielami (890 uczestników) 170 spotkań z uczniami (4300 uczestników), 27 spotkań z rodzicami (650 uczestników). Spotkania z uczniami są często prowadzone przy współpracy z Punktem Konsultacyjnym MONAR

i dotyczą m. in. zagadnień związanych z odpowiedzialnością karną oraz negatywnych konsekwencji zażywania. Spotkania z rodzicami i nauczycielami dotyczą sygnałów ostrzegawczych mogących wskazywać na zażywanie substancji psychoaktywnych oraz przyczyn, dla których młodzi ludzie sięgają po narkotyki. Z nauczycielami dodatkowo omawiane są algorytmy postępowania w przypadku ujawnienia w szkole ucznia, który posiada narkotyki lub znajduje się pod wpływem środków psychoaktywnych bądź alkoholu.

W maju i czerwcu 2003 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie razem z Państwową Wyższą Szkołą Zawodową przeprowadził badania ankietowe wśród 251 uczniów konińskich szkół: klas II i III gimnazjum, klas III i IV technikum, klas I, III, IV liceum oraz studentów II roku PWSZ. Wyniki tych badań szczegółowo przedstawiono w lokalnej strategii rozwiązywania problemów społecznych dla miasta Konina na lata 2006 – 2015. Tutaj warto zaznaczyć, że do kontaktu z narkotykami przyznało się 25,9% badanej młodzieży (15,39% gimnazjalistów, 23,81% licealistów, 50% uczniów technikum oraz 23,46% studentów). Jako najczęściej zażywany narkotyk wymieniano marihuanę – do jej zażywania przyznało się 23,51% badanych.

Jako powód pierwszego sięgnięcia po narkotyk najczęściej wymieniano ciekawość (72,3% badanych). **Aż 93,63% respondentów stwierdziło, iż nie ma lub ewentualnie nie miałyby problemów ze zdobyciem narkotyków na terenie Konina.**

W styczniu 2007 roku Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie oraz Studenckie Koło Naukowe „Pegaz” z Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Koninie zrealizowali projekt badawczy „Raport dotyczący kontaktu z substancjami psychoaktywnymi oraz przemocą uczniów klas I konińskich gimnazjów”. Na 862 uczniów (w wieku 13 – 14 lat), przebadanych anonimowymi ankietami, 29 osób (3,36%) przyznało, że zażywało narkotyki, 22 osoby (2,55%) zażywały narkotyki w ciągu ostatnich 30 dni przed badaniem (co jest wskaźnikiem częstego zażywania).

Używanie i posiadanie narkotyków jest nielegalne, dlatego trudno ocenić rozmiary występowania tego zjawiska. Jednakże dane przedstawione wyżej zmuszają do podejmowania działań profilaktycznych i naprawczych.

Z danych Państwowego Zakładu Higieny na temat HIV i AIDS wynika, że w Polsce od wdrożenia badań w 1985 r. do końca maja 2010 r. stwierdzono:

- a) 12.934 zakażonych ogółem,
- b) co najmniej 5.640 zakażonych w związku z używaniem narkotyków,
- c) 2.364 zachorowań na AIDS,
- d) 1.026 chorych zmarło.

Szacuje się, że rocznie w Polsce przybywa ponad 700 nowych zakażeń HIV. Kontakty seksualne to obecnie główna droga zakażeń w Polsce. W roku 2008 (dane na koniec listopada) Wielkopolska była w tym rankingu na 11 miejscu spośród wszystkich województw z liczbą zakażonych 58 osób, u 20 chorych rozwinęło się pełnoobjawowe AIDS, a 8 chorych na AIDS zmarło. Ogólnopolski Wskaźnik Zakażeń HIV wykrytych w 2007 roku na 100 tys. mieszkańców wynosił 1,88, a dla Wielkopolski 0,8.

Do Powiatowej Stacji Sanitarnej – Epidemiologicznej w Koninie, celem wykonania badań, narkomani zgłaszają się rzadko. Wynika to najprawdopodobniej z obawy przed ujawnieniem się w niewielkim środowisku (mimo możliwości wykonania badania anonimowo – na hasło).

ROZDZIAŁ II

CELE I ZADANIA PROGRAMU

Cel główny programu:

Przeciwdziałanie rozszerzaniu się zjawiska narkomanii oraz problemom jej towarzyszącym na terenie miasta Konina.

Cel ten realizowany będzie w trzech obszarach działania:

1. profilaktyka;
2. leczenie, rehabilitacja, reintegracja i ograniczanie szkód zdrowotnych osób uzależnionych;

3. epidemiologia, monitoring, ewaluacja.

Czwarty obszar dotyczący ograniczenia podaży realizowany będzie głównie przez policję.

Cele operacyjne:

1. zmniejszanie tempa wzrostu rozpowszechniania używania narkotyków,
2. ograniczanie szkód zdrowotnych osób uzależnionych,
3. rozwój usług terapeutycznych dla osób uzależnionych i członków ich rodzin,
4. ograniczenie zakażeń HIV, HCV i innych chorób związanych z używaniem narkotyków.

Główne kierunki działań w zakresie przeciwdziałania narkomanii oraz zadania programu:

I. Zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych i osób zagrożonych uzależnieniem:

1. Kontynuacja i rozwijanie działalności Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin dotkniętych problemem narkotykowym. Świadczenie, w ramach Punktu, następujących usług:
 - a. diagnostyczno – konsultacyjnych (w tym indywidualne plany terapii),
 - b. poradnictwa indywidualnego i grupowego dla osób uzależnionych,
 - c. poradnictwa indywidualnego i grupowego dla osób używających narkotyki (nie uzależnionych),
 - d. indywidualnej terapii motywacyjnej,
 - e. terapii grupowej dla osób używających narkotyki (nie uzależnionych),
 - f. kierowanie do oddziałów detoksykacyjnych i stacjonarnych ośrodków terapii uzależnienia.
2. Wspieranie działań nakierowanych na budowanie programów postrehabilitacyjnych dla osób uzależnionych od narkotyków.
3. Współpraca z Poradnią Leczenia Uzależnień od Substancji Psychoaktywnych oraz z Poradniami Terapii Uzależnień, które realizują programy terapii indywidualnej i grupowej dla młodzieży uzależnionej od narkotyków i zagrożonej uzależnieniem.
4. Współpraca z Oddziałem Leczenia Uzależnień Wojewódzkiego Szpitala Zespolonego w Koninie, w którym leczą się także osoby uzależnione od narkotyków.
5. Wspieranie działań miejscowego szpitala nakierowanych na poszerzanie oferty terapeutycznej dla osób uzależnionych od narkotyków.
6. Udostępnianie informacji o placówkach terapeutycznych na terenie kraju.

II. Udzielanie rodzinom, w których występują problemy narkomanii pomocy psychospołecznej i prawnej:

1. Prowadzenie, w ramach Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin dotkniętych problemem narkotykowym, poradnictwa dla rodzin i najbliższych osób uzależnionych i zagrożonych uzależnieniem.
2. Prowadzenie grupy wsparcia dla rodziców dzieci i młodzieży uzależnionej i eksperymentującej z narkotykami.
3. Współpraca z Poradniami Leczenia Uzależnień i Współuzależnień, które prowadzą poradnictwo i terapię dla rodziców dzieci i młodzieży uzależnionej i eksperymentującej z narkotykami.

4. Wspieranie organizacji pozarządowych, które realizują zadania z zakresu interwencji kryzysowej, interdyscyplinarnego poradnictwa i innej pomocy rodzinom osób uzależnionych.
5. Udostępnianie informacji o możliwościach korzystania z profesjonalnej pomocy psychologicznej i prawnej.

III. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej, edukacyjnej oraz szkoleniowej w zakresie rozwiązywania problemów narkomanii, w szczególności dla dzieci i młodzieży, w tym prowadzenie zajęć sportowo – rekreacyjnych dla uczniów, a także działań na rzecz dożywiania dzieci uczestniczących w pozalekcyjnych programach opiekuńczo – wychowawczych i socjoterapeutycznych.

Większość zadań z tego obszaru jest realizowanych i finansowanych w ramach Programu Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych. Programy profilaktyczne realizowane w szkołach i placówkach opiekuńczo – wychowawczych na terenie Konina dotyczą wszystkich substancji psychoaktywnych, uczyć różnorodnych umiejętności psychologicznych i społecznych, np. komunikacji intra- i interpersonalnej, radzenia sobie ze złością, stresem i sytuacjami konfliktowymi, podejmowania decyzji, zachowań asertywnych, itd.

1. Promowanie zdrowego stylu życia i aktywnych form spędzania czasu wolnego poprzez wspieranie działań środowiskowych kierowanych do dzieci i młodzieży, związanych z organizacją różnych form zajęć pozalekcyjnych.
2. Realizacja profesjonalnych, rekomendowanych programów profilaktycznych kierowanych do dzieci, młodzieży i rodziców w ramach profilaktyki szkolnej i pozaszkolnej.
3. Wspieranie i rozwój programów profilaktyki uniwersalnej, selektywnej i wskazującej.
4. Wdrażanie nowoczesnych metod pracy z grupą – szkolenia dla nauczycieli i wychowawców.
5. Prowadzenie różnych form edukacji rodziców (w celu budowania prawidłowych relacji rodzic – dziecko, uczenie wczesnego wykrywania sygnałów ostrzegawczych wskazujących na używanie narkotyków).
6. Podnoszenie wiedzy społeczności Konina nt. problemów narkomanii.
7. Finansowanie/dofinansowanie szkoleń podnoszących kwalifikacje zawodowe osób zajmujących się profilaktyką.
8. Upowszechnianie materiałów informacyjno – edukacyjnych na temat promocji zdrowia i profilaktyki narkomanii oraz HIV/AIDS (druk ulotek, broszur, itp.).
9. Współpraca z Powiatową Stacją Sanitarno – Epidemiologiczną, która prowadzi działania w kierunku profilaktyki HIV/AIDS – dofinansowywanie tych działań.
10. Współorganizacja lokalnych imprez, konkursów, olimpiad, turniejów promujących zdrowy styl życia.
11. Współpraca z lokalnymi mediami w ramach przedsięwzięć związanych z realizacją Programu Przeciwdziałania Narkomanii (m.in. informacje o formach pomocy dla młodzieży zażywającej narkotyki), wspieranie profilaktycznych oddziaływań mediów.

Zadania specyficzne dla profilaktyki problemów związanych z używaniem narkotyków realizować będą pracownicy Punktu Konsultacyjnego dla osób i rodzin dotkniętych problemem narkotykowym:

1. Zajęcia profilaktyczne realizowane, we współpracy z pedagogami szkolnymi, w szkołach, placówkach opiekuńczo – wychowawczych lub na terenie innych instytucji w zależności od potrzeb.

2. Spotkania edukacyjne na temat profilaktyki HIV/AIDS dla uczniów szkół ponadgimnazjalnych.
3. Prowadzenie telefonu zaufania.

IV. Wspomaganie działań instytucji, organizacji pozarządowych i osób fizycznych, służących rozwiązywaniu problemów narkomanii.

1. Współpraca ze wszystkimi organizacjami, instytucjami i osobami fizycznymi przyczyniającymi się do rozwiązywania problemów narkomanii.
2. Wspieranie działalności stowarzyszeń zajmujących się rozwiązywaniem problemów narkomanii.
3. Wspieranie działań Komendy Miejskiej Policji m. in. w zakresie ograniczania podaży (zakup testów do wykrywania narkotyków) oraz działań profilaktycznych realizowanych poprzez:
 - a) przeciwdziałanie rozprowadzaniu narkotyków wśród dzieci i młodzieży,
 - b) dokonywanie monitoringu miejsc szczególnie narażonych na działalność dealerów narkotykowych.

V. Pomoc społeczna osobom uzależnionym i rodzinom osób uzależnionych dotkniętym ubóstwem i wykluczeniem społecznym i integrowanie ze środowiskiem lokalnym tych osób z wykorzystaniem pracy socjalnej i kontraktu socjalnego.

Działania z tego obszaru realizować będzie Miejski Ośrodek Pomocy Rodzinie.

1. Zawieranie kontraktów socjalnych z osobami uzależnionymi i ich rodzinami.
2. Prowadzenie zajęć aktywizujących, integrujących, podnoszących umiejętności dla osób uzależnionych i ich rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym i ubóstwem.
3. Pomoc rzeczowa i finansowa.

*ROZDZIAŁ III
UWAGI KOŃCOWE*

1. Realizacja zadań Programu Przeciwdziałania Narkomanii będzie podlegała monitorowaniu i ewaluacji programowej.
2. Koordynacja realizacji Programu należy do zadań Wydziału Kultury, Sportu i Spraw Społecznych Urzędu Miejskiego w Koninie, który współpracuje ze wszystkimi instytucjami, jednostkami i organizacjami realizującymi poszczególne zadania.
3. Źródłem finansowania zadań programu są wpływy z opłat za korzystanie z zezwoleń na sprzedaż napojów alkoholowych.
4. **Środki finansowe na realizację zadań określa corocznie Rada Miasta Konina w ramach uchwały w sprawie uchwalenia budżetu miasta Konina.**